

An aerial photograph of a volcanic landscape. The terrain is rugged and textured, with various shades of brown, tan, and green. A large, dark, irregularly shaped crater is visible in the center-left. To the right, there is a smaller, more circular crater containing a bright green lake. The overall scene depicts a powerful geological environment.

Island

SAŠA POLDAN

DA LI BI ŽELJELI UŽIVO POGLEDATI KAKO JE ZEMLJA IZGLEDALA U VRIJEME VELIKE VULKANSKE AKTIVNOSTI I STVARANJA POVRŠINE ZEMLJE? DIO TOGA MOŽE VAM DOČARATI ISLAND, A POTPUNI PREGLED DAJE NIZAK LET U MALOM AVIONU

 Saša Poldan

Sve je u pogledu

PUTOPIS

Dio otoka predstavlja tzv. mlada zemlja koja daje nevjerojatne i nevidene poglede i atmosferu. Boje, kontrasti i oblici, rijeke, jezera i ocean, vulkanski pijesak, lava i gejziri, vjetar, glečeri, vulkani i valovi, sve uklopljeno u predivnu i divlju atmosferu. I nastavljam: akrobacije pilota koji okreće avion radi izvrsnog kuta, mijenjajući visine radi zamišljenog kadriranja i odbljesci koji se mijenjaju u djelićima sekunde svakog letačkog kruga, deseci krugova, milje leta, stotine kadrova, snažan vjetar kroz prozor aviona, zaleđeni objektiv, turbulencije ... Vi tu divljinu samo ne promatrate, vi u njoj sudjelujete.

Island je turistički i fotografski zanimljiv iz svih kuteva, ali iz zraka potpuno je fascinantno i neusporediv s bilo kojim drugim pogledom i pejzažom na svijetu. Nakon nekoliko dana letenja u srpnju 2009. i jednog dana u lipnju 2010. godine iznad jugozapadnog, centralnog i jugoistočnog Islanda, to sa sigurnošću mogu tvrditi. Ljeto je vrijeme za fotografiranje, jer zaleđeni ostanu samo glečeri (inače svi nastali na kraterima vulkana). Međutim, i dio njih se zna otopiti kada proradi kakav vulkan kao što je to bilo u travnju 2010. godine. Ove erupcije svi se sjećaju zbog poremećaja u zračnom prometu koji je izazvala.

Da bih dočarao ukupni ambijent leta, donosim nekoliko zračnih fotografija šireg kuta. Međutim, istraživao sam prvenstveno detalje na zemlji, iz čega su nastale potpuno realne fotografije apstraktnog izgleda, od kojih neke možete pogledati na mom vebu: www.sasapoldan.com. Prilikom povratka u lipnju 2010. godine namjeravao sam snimiti izmjenjene pejzaže u blizini tada već ugaslog vulkana. Naime, dok sam krajem srpnja i početkom kolovoza 2009. godine na Islandu boravio u namjeri da ga fotografski istražim iz zraka, u lipnju 2010. godine Island je bio samo usputna destinacija u povratku sa Grenlanda. Šteta je bilo propustiti vrijeme potpune aktivnosti vulkana, ali i dalje su postojali prizori koje ne možete snimiti niti jučer, niti sutra, npr. sloj djelimično isprane crne vulkanske prašine na ispucaloj kori neotopljenog dijela glečera, u blizini novog vulkanskog kratera, i bijelo plavičaste, nepravilne brazde leda u crnom okružju vulkanske prašine. Neponovljivo!

Za polijetanje sam uglavnom koristio sportski aerodrom u Reykjaviku (u samom gradu) ili mali aerodrom u mjestu Bakki, južnom Islandu. Za pronalazak malog aviona i dobrog pilota svakako je preporuka Reykjavik. Kao i uvijek mora se raditi o staroj Cesni koja ima mogućnost otvaranja prozora na mjestu kopilota.

"U oblacima", 2009.

Leteći u visini oblaka dobivamo ovaj pogled na centralni planinski dio Islanda. Vidljiva je igra oblika zemlje, vode i oblaka, igra sjene koju oblaci ostavljaju na tlu, kao i mnogobrojne nijanse plave boje, od neba iznad oblaka do plave boje jezera i tamnoplavih nijansi udaljenih dijelova. Zemlja je djelomično obasjana suncem koje probijajući se između oblaka otkriva zelene, mahovinom obrasle obronke u prvom planu. Predio je prekrasan za istraživanje.

Motivi pored ceste koja okružuje otok prilično su uzbudljivi, npr. kolonija morskih papagaja za sve zaljubljenike snimanja ptica.

"Ples na vodi",
Skeidarársundur, 2009

Na prostranstvu crnog vulkanskog pijeska ogromna količina vode sa obližnjih glečera (koji leže na vulkanskim kraterima) traži put prema oceanu, pri tome tvoreći najrazličitije oblike, puštajući fotografa ili gledatelja da upotrijebi svoju maštu. Apstraktno, a potpuno realno.

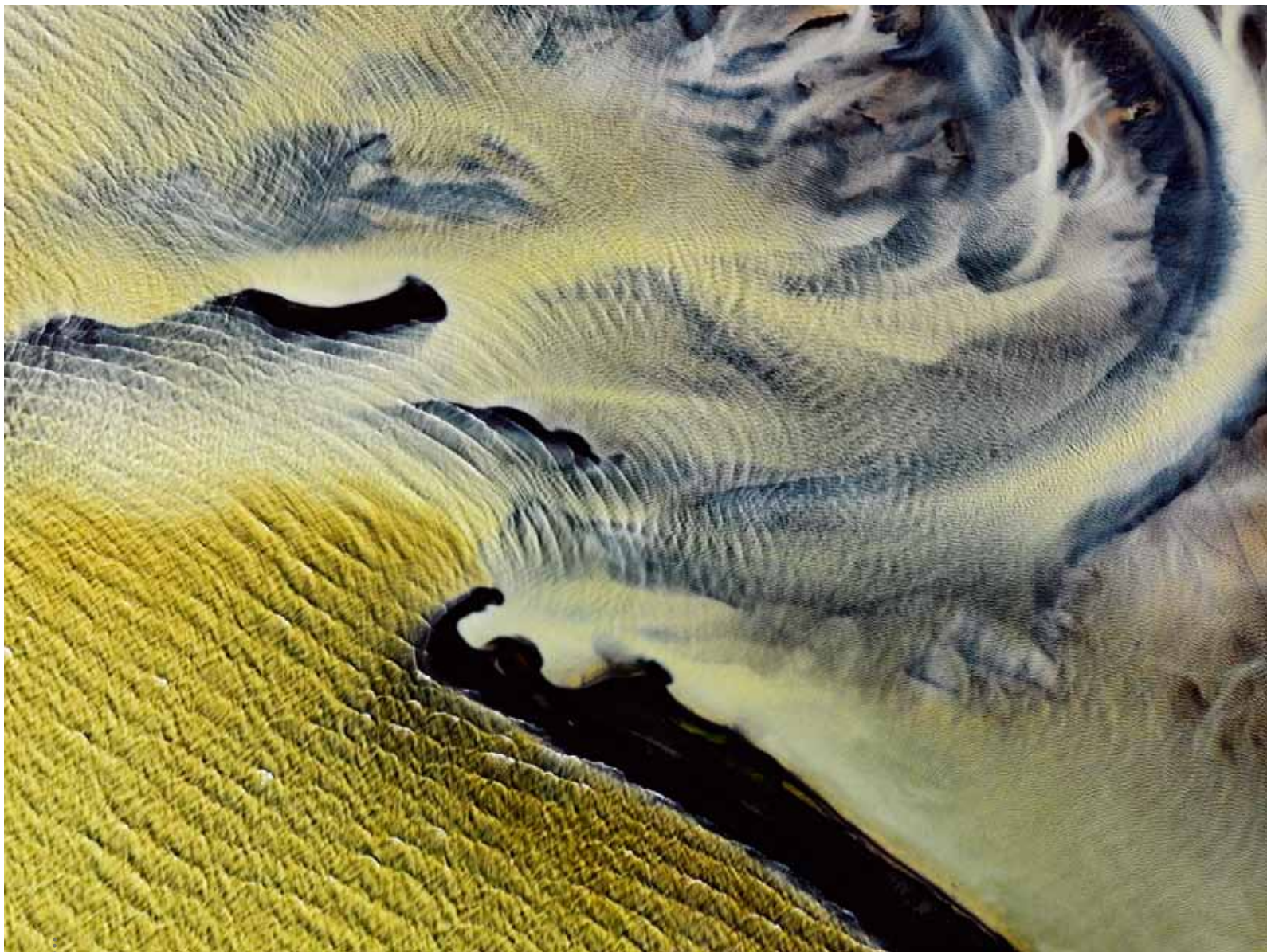
Zračni izlet

Krenimo na jednodnevni let iznad Islanda. Kako čovjek u svakodnevnom životu zna biti prezauzet i uvijek ima osjećaj da premalo vremena posvećuje vlastitoj djeci, onda i na ovakve hobi puteve ode s djecom. Sa mnom su kao izvrsni suputnici bili sin Matej (13) i kći Petra (11), a najmlađa Zara (2) ipak je premala za ovakve ekspedicije. Oni su sjedili na stražnja dva sjedala u maloj Cesni, smrzavajući se zbog mog stalnog otvaranja prozora radi fotografiranja.

Ranojutarnje spremanje u hotelu, pažljivi odabir foto-opreme, jer uvijek bi se ponijelo još i nešto više. No, izbor je pao na Hasselblad H3D II 50 sa objektivima od 100 i 28 mm, Canon 1Ds Mark III sa EF IS 70–200 mm, hrpa memorijskih kartica, rezervnih baterija i polarizirajući filter. Kasnije će se pokazati da je srednjeformatni Hasselblad sa 50 miliona piksela i 100 mm objektiv biti moj odabir za većinu snimljenih fotografija. Mišljenja sam da kod takvih motiva ne treba ići na uštrb kvalitete fotografije, pa sam odabrao krajnje asketski pristup, fiksni objektiv, nema izreza, nema bitne obrade u Photoshopu, a za kadriranje po-

stoji mijenjanje visine leta, nagib aviona i spiralno kruženje iznad motiva. Slijedi dolazak na sportski aerodrom, vremenska prognoza i okvirni plan puta. S prognozom treba biti jako pažljiv jer vrijeme je na Islandu ljeti jako promjenjivo, pa u istom danu zna biti sunčano, kišno i vjetrovito.

Krećemo i prvo snimamo rijeke i ušća rijeka jugozapadnog Islanda. Fascinantni oblici i boje rijeka, tirkizno, narandžasto, tako nešto po prvi puta vidio sam tek na kraćem letu dan ranije. Prestajemo pratiti priobalni pojas i skrećemo prema centralnom, planinskom dijelu. Vidljiva je igra oblika zemlje, vode i oblaka, igra sjena koju oblaci ostavljaju na zemlji, kao i mnogobrojne nijanse plave boje, od neba iznad oblaka, do plave boje jezera i tamnoplavih nijansi udaljenijih dijela zemlje. Kraj je potpuno nedostupan, te ne postoje bilo kakve ceste. Crni, vulkanski pijesak, ponegdje obrastao svjetlozelenom mahovinom po kojem se razlijevaju rijeke i potoci tvoreći mnogobrojne oblike. Obližnji glečeri daju vodu koja puni rijeke i razlijeva se po okolnim područjima, koja uglavnom predstavljaju tzv. "mladu zemlju" nastalu nakon vulkanskih aktiv-

• • • • • "Vibracije", centralni planinski predio Islanda (između glečera Langjökull, Hofsjökull i Vatnajökull), 2009

nosti u novijoj povijesti zemlje. Centralni planinski dio obiluje bojama i oblicima. U pejzaž ulazi crvena, narandžasta, žuta, nevjerovatno, kao da nismo na toj geografskoj širini.

Nakon 2,5 sati leta pilot odlučuje sletiti u toj potpunoj divljini (u tako malom avionu nema WC, a djeca znaju biti nestrpljiva), na jedan ravan, šljunčani plato, koji od aerodromske opreme ima samo jednostavnu metalnu piramidu na kojoj je pokazivač smjera vjetra. U prvom navratu nadlijećemo „pistu“ da bi utvrdio postoje li veće neravnine, a u drugom navratu slijećemo u toj divljini. Budući da na zemlji puše snažni vjetar, pilot nam hladnokrvno saopćava da sada ne možemo uzletjeti ako avion ne okrenemo u vjetar, što nije ni malo jednostavna operacija. Uz malu povredu prsta zbog udara vrata u krilo aviona, nastavljamo avanturu.

• • • • • "Vulkan i led", glečer Vatnajökull, 2009

Pitate se što je zapravo fotografirano? U prednjem planu nalazi se sam rub glečera Hofsjökull. Pomiješanost leda koji se topi i crnog vulkanskog pijeska stvara nevjerovatne apstraktne crno bijele oblike.

FOTOGRAFSKI SAVIJETI ZA ZRAČNU FOTOGRAFIJU

Zaboravite sjenila za objektiv, a remen fotoaparata držite oko vrata. Koristite Tv način rada uz ekspoziciju 1/800 (dubina u oštrinu nije problematična, pa i blenda od 4 zadovoljava), a ako u kadru imate led ili snijeg preeksponirajte za +1/3 radi detalja u bijelom. Izbor objektivu uvijek je stvar osobnih afiniteta, ali šire od 20 mm postaje problematično zbog krila ili kotača aviona, a duže od 200 mm apsolutno nije potrebno, niti preporučljivo zbog trešnje aviona.

Boje ljeta na sjeveru, centralni planinski predio Islanda (između glečera Langjökull, Hofsjökull i Vatnajökull), 2009

Dolazimo do Skeidarársandura, velikog blago nagnutog nizinskog područja po kojem se razlijevaju rijeke i čine ogromnu deltu nevjerojatnih oblika vode i pijeska. Područje do oceana od izuzetne je zanimljivosti u njegovim detaljima vode, a može se vidjeti na početku filma "Home" velikog zračnog fotografa Yann Arthus-Bertranda (*Refoto* br. 42). Susret tihih, plitkih i širokih rijeka i njihovih delta sa divljim oceanom jedna je od narednih inspirirajućih fotografskih motiva. Ova suptornost je doista veličanstvena. No, ne sudaraju se samo rijeke sa oceanom. Sudaraju se i vjetrovi sa kopna i oceana, što stvara oblake prašine. Potpuno divlje!

Tu već nedostaje goriva i moramo do gradića Höfn u jugoistočnom Islandu. Sliječemo na mali sportski aerodrom s jednim čovjekom koji tu obavlja apsolutno sve poslove, pa nas, na molbu pilota, čak odvozi i u obližnji restorančić, sa najboljim čokoladnim sufleom. Predah je dobrodošao.

I sada slijedi popodnevni put do Reykjavika, od jugoistočnog do jugozapadnog Islanda, prateći obalnu crtu oceana. Veliki valovi i nepreglednost oceana novi su fotografski izazovi. Također, vodopadi su na Islandu brojni i različiti, a iz zraka su još zanimljiviji.

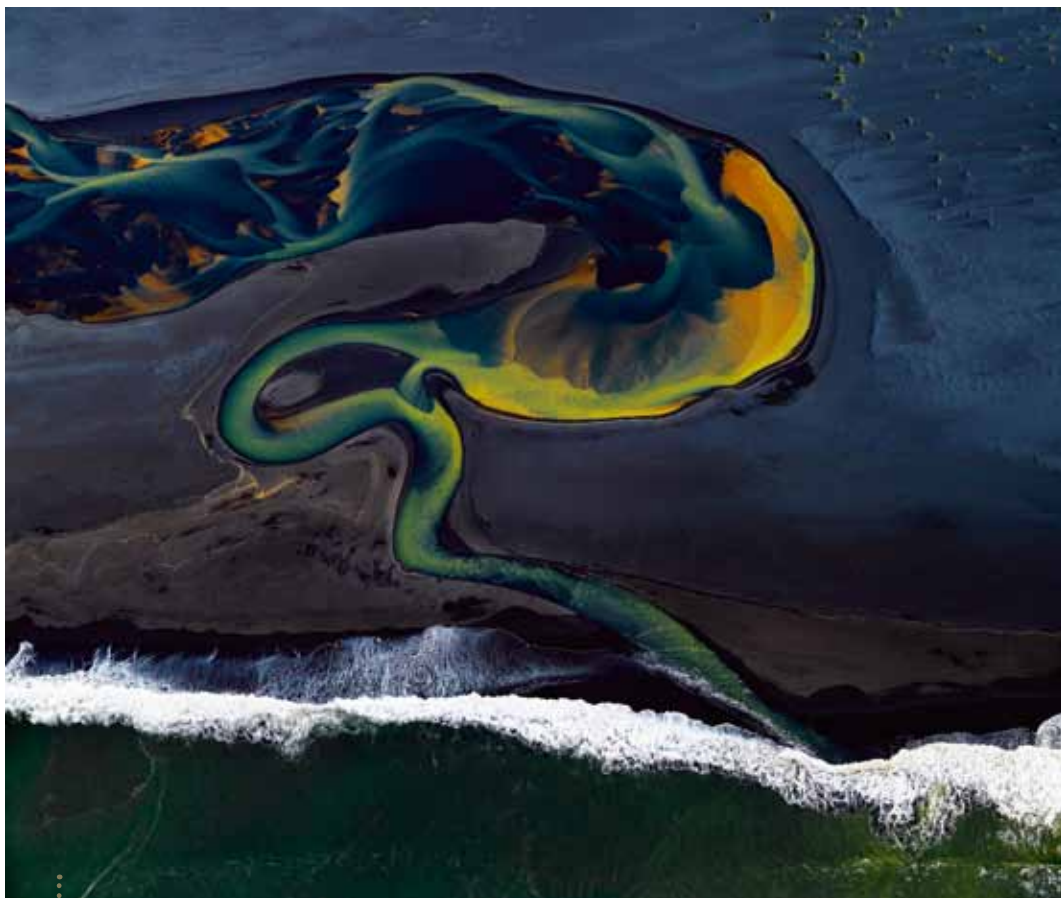
Narednih dana vratio sam se istražiti pojedine dijelove ovog puta, jer pejzaži su doista nevjerojatni. Kod svakog novog leta snimio sam drugačije fotografije ponekad i istih motiva.

Snimanje na zemlji i sa broda

Da ne ostane sve u zraku, jer i na zemlji ima izvrsnih motiva, svakako je zanimljivo istražiti Landmannalaugar (centralni planinski dio). Budući se ne radi o lako dostupnim dijelovima, najbolje je koristiti usluge superdžip vozača (ponuda je odlična, iako cijene nisu baš niske). No, i motivi pored ceste koja okružuje otok prilično su uzbudljivi, npr. kolonija morskih papagaja kod Dyrholaeya (za sve zaljubljenike snimanja ptica) ili brojni hranuari, odnosno velika područja ugasle lave obrasle mahovinom, a da ne pominjem grandiozne slapove kojih na Islandu stvarno ne nedostaje. Za one koje žele snimati kitove postoje brodske izlete u Reykjaviku, ali tu je najpoznatiji Husavik, grad na sjeveru Islanda.

Svakako, tu se može biti komotniji u izboru objektivu, pa treba ponijeti i koji krajnje širokokutni i teleobjektiv. ■

• "Ušće", Island, 2009

• "U oblacima", centralni planinski predio Islanda, 2009

biografija: Saša Poldan

Saša Poldan, rođen je 1965. godine u Rijeci, Hrvatska. Od 1989. godine gradi karijeru u pravosuđu, a od 1992. godine je odvjetnik u Rijeci. Svoju profesiju smatra savršenom.

Fotografijom se amaterski počeo baviti u 12. godini života. Novo intenzivno bavljenje fotografijom započinje 2001. godine kada otkriva neslućene mogućnosti digitalnog u fotografiji. Ipak ne napušta u potpunosti analognu fotografiju već je i danas koristi u pojedinim situacijama. Glavna su mu preokupacija pejzažna i makro fotografija, s povremenim izletima i u druge vrste fotografije. Voli eksperimentirati s apstraktnim u prirodi, a u posljednje vrijeme posebno istražuje zračnu fotografiju te nakon snimanja Islanda planira istražiti i nova prostranstva iz zraka.

Eksperiment i istraživanje smatra nadahnućem. Načela je da se u svemu treba nastojati držati profesionalnih standarda, pa i u amaterskoj fotografiji. Prednost je amaterske fotografije to što se amater fotografijom može baviti upravo onako kako to želi, bez obzira na zahtjeve trećih i tržišta i tu je potpuno neovisan u svojim idejama i namjerama. Nedostatak je u tome što, u pravilu, zbog svoje profesije, ne pronalazi onoliko vremena za istraživanja koliko bi želio – neovisnost nikada nije jednostavna.